

Extract uyt het chijsboeck van den eerwaerde heer proost van Meerssen, welken chijs vervalt op Sint Severinsdagh, den 23 octobris ende wort ontfangen tot Weerdt

Vindplaats: Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL), archief proosdij Meerssen, toegang 14.D033, inv.nr. 421.
Transcriptie: Emile Haanen

Extract uijt het Chijs
Boeck vanden Eerw:
Heer Proost van Meerssen,
welken Chijs vervalt
op S. Severins dagh den
23 Octbris, ende wort ont-
fangen tot Weerdt

Dit zijn de chinsen, erfpachten, ceurmedien, laetgoederen der laetbanck¹ der proosdije van Meerssen ende worden ontvangen als boven op pene² des anderen daegs van dobbel gepandt³ te worden.

Dese naebeschreve goederen der ceurmeije, cins- oft pachtgoeden worden voor de meyer ofte stadthelder⁴ ontfangen met twee ofte meer laeten⁵ der laetbank voorschreven.

Een chijsgoed oft laetgoedt ontfinckt men naer doderhandt met dubbelen chijs oft met dobbel sooveel als het goedt jaers aen den laetheer gelt⁶.

Van eene opgehaldene handt⁷ te boeck te stellen heeft den laetheer een stuck goudts⁸, niet van de meesten noch oock van den minsten, den meyer ofte stadthelder een vlesch wijns, die laeten soo der over staen ieder een quaert⁹ wijns, den schrijver een quaert wijns, den laetbode twee alde groot, facit¹⁰ 4 stuivers.

¹ Een laatbank oordeelde in de vroege middeleeuwen bij conflicten over de laten, zijnde halfhorigen. In de 18^e eeuw was het niet meer dan een registratiekantoor, waarvoor het onroerend goed behorende tot de laatbank werd overdragen en dat zorgde dat de rechten van de laatheer, zoals de betaling van de jaarlijkse cijns en bij de dood van een laat het voldoen aan een keurmede nagekomen werden.

² Op pene betekent op straffe van.

³ Panden betekent beslagleggen, in dit geval aanslaan.

⁴ De meier of stadhouder was de vertegenwoordiger van de laatheer, in dit geval de proost. Hij was voorzitter van de laatbank.

⁵ Met laten worden de laatschepenen bedoeld.

⁶ Gelden betekent opbrengen, betalen

⁷ De ophelder vertegenwoordigde alle laten, die een stuk (spijteling) van een bepaald laatgoed bezaten bij de laatheer.

⁸ Waarschijnlijk een gouden munt.

⁹ Onbekende inhoudsmaat, in ieder geval minder dan de inhoud van een fles.

¹⁰ Facit betekent tezamen of uitkomst. Hier in de betekenis van 'gelijk aan'.

Item soo een ceurmedigh goet vervalt soo neemt den laetheer tot sich dat beste pandt soo op dat ceurmedigh goed gevonden wordt ende ingeval het pand niet suffisant genoegh en is, soo mach den laetheer die schaer¹¹ verwachten ende die selvige tot sich trecken, ofte moet van den laetheer geredimeert¹² worden, naer advenant der goederen, soo onder de ceurmeije gehooren ende die rechten gaan als boven,

Item als men een chijns- ofte keurmedigh goet vercoopt, soo geeft den cooper soo veel te gewin als dat goet s'jaers aen den laetheer gilt, den vercooper geeft aen den laetheer ses alde vlems¹³, dat zijn ses Brabantse stuyvers ende die rechten gaen als boven.

Item een onderpandt daeghs te doen, daervan heeft den laetheer 20 alde moorkens¹⁴, ende een half moorken is 10 helder¹⁵, maecten vier boddedraegers¹⁶ en ses helre¹⁷, doen alsoo 20 alde moorkens, is 10 stuyver Brabants, den meyer 5 alde vlems, den bode twee alde vlems.

Item eene boedt¹⁸ aen den laetheer ofte meyer is eenen heeregulden¹⁹, facit 21 stuiver.

Item als men een chinsgoet oft ceurmedigh goet coopt, vercoopt, beswaert, veronderpandt, verseth²⁰ oft opdraeght, dat selve moet altijd geschieden voor laetheer, meyer ofte laten deser banck ende moet te boeck gestelt worden, waervan die ordinarisse gerechtigheden sijn gelijk se hier vooren gestelt sijn.

---

¹¹ Schaar betekent een grondstuk van onbepaalde grootte, als eenheid beschouwd voor het opbengen van een belasting.

¹² Redimeren betekent vrijkopen.

¹³ Eén alde vlems heeft hier een waarde van één stuiver.

¹⁴ Eén ald moorken, muerken of meurtjen heeft hier een waarde van een halve stuiver of twee oorden.

¹⁵ Heller of halder

¹⁶ Boddedrager of botdrager

¹⁷ Helre of heller.

¹⁸ Boedt betekent boete of betering.

¹⁹ Heeregulden is een belasting, die onlosbaar is en te betalen aan de laatheer. In dit geval de hoogte van de boete; te weten één gulden en één stuiver.

²⁰ Verzetten betekent vervreemden.